

'Ouders in armoede willen betalen voor onderwijs, maar boekenfirma's maken het steeds moeilijker'

Knack.be,
Wo. 16 Jan. 2019, Online

'Vroeger konden we de boeken aankopen op school, en in kleine schijven terugbetalen. Sinds scholen met externe firma's werken, kan je geen boeken bestellen tot alle openstaande bedragen betaald zijn,' getuigt een alleenstaande moeder van vier kinderen. Haar dochter zit nog steeds zonder boeken in de klas.

Beste minister van onderwijs, beste secundaire school, beste boekenleverancier

Tot wie ik mijn nieuwjaarswensen moet richten, weet ik niet, maar omdat jullie allemaal ergens in mijn verhaal voorkomen, neem ik jullie maar even samen. Misschien kunnen jullie ook elk een steentje bijdragen, maar daarover straks meer.

Ouders in armoede willen wel betalen voor onderwijs, maar externe boekenfirma's maken dat steeds moeilijker.

In de vereniging waarin ik actief ben, nemen armen het woord. Bij ons komen mensen met verschillende achtergronden over de vloer, maar zij hebben met elkaar gemeen dat ze armoede kennen of gekend hebben, en willen meewerken aan oplossingen voor die armoede. Onder hen zijn er uiteraard ook ouders. En van enkele van hen hoorde ik onlangs alweer een verhaal waar ik tegelijk kwaad, triest en stil van werd.

Het verhaal kwam van Tanja en haar dochter Nina. Tanja is een alleenstaande moeder van vier kinderen, waarvan twee in het basisonderwijs en twee in het secundair. Ze moet rondkomen met een werkloosheidsuitkering van ongeveer 1200 euro. Haar oudste dochter Nina zit in het zesde middelbaar en zit nog steeds, in de tweede week van het tweede semester, zonder schoolboeken in de les.

In september vond ze dat nog lollig. 'Joepie, ik moet niks doen', dacht ze toen. Maar intussen vindt ze het wel echt vervelend. Frans is bijvoorbeeld niet haar sterkste punt en nu moest ze haar toetsen voor het vak ook nog leren zonder boeken. De leerkrachten laten haar gelukkig wel plaatsnemen naast iemand die wél boeken heeft, zodat ze toch een beetje kan meevolgen. Wanneer ze haar boeken uiteindelijk zal krijgen, zal ze alles moeten overschrijven van een klasgenoot. De leerkrachten weten gelukkig wat er aan de hand is, zodat ze niet elke les de vraag krijgt waar haar boeken zijn.

Waarom heeft Nina geen schoolboeken? Haar mama zucht. 'Op de school van Nina werken ze met een externe boekenfirma. Ik kan niet zo goed werken met digitale toepassingen, dus het was al een hele soep om de boeken via de website van de firma aan te vragen. Het is al het tweede schooljaar op rij dat ik problemen heb met die boekenfirma.'

'Vorig schooljaar kon ik het volledige bedrag gewoon niet betalen. Ik had aangeduid dat ik in drie delen wou afbetalen, maar met twee kinderen in het middelbaar waren dat nog steeds te grote bedragen voor mij. Een deel van het bedrag was dus nog niet betaald toen ik de boeken voor dit schooljaar wilde bestellen. Ik kreeg een bericht dat ik het openstaande bedrag van vorig schooljaar én het volledige bedrag van de boeken voor dit schooljaar, in een keer moest betalen. Anders zouden we geen boeken krijgen. Ik heb opnieuw gevraagd naar een afbetaling, maar dat mocht niet. En dus zit mijn oudste dochter nu nog steeds zonder boeken op school.'

Steeds meer secundaire scholen werken met externe boekenfirma's. Gedaan met schoolboeken huren op school, ze nemen een externe dienst onder de arm om alles te regelen. Dat betekent meteen ook dat deze commerciële diensten ook hun eigen regels hanteren: ze kunnen incassobureau's inschakelen bij onbetaalde facturen, en gebruiken digitale bestelplatformen die een drempel opwerpt voor mensen met een geringe digitale geletterdheid.

Heb je een openstaand bedrag van vorig jaar? Dan kan je dit school jaar geen boeken bestellen tot alles van dit én vorig schooljaar betaald is.

Heb je een openstaand bedrag van vorig schooljaar? Dan kan je dit schooljaar geen nieuwe boeken bestellen tot alles van het vorige én het huidige schooljaar betaald is. En nee, een haalbaar afbetaalplan kan vaak niet. Van school veranderen helpt ook niet: de kans is namelijk groot dat de nieuwe school met dezelfde firma werkt. En ja, één openstaande factuur van een kind van het gezin, heeft dezelfde gevolgen voor broers en zussen waarvoor je boeken wil bestellen bij dezelfde firma.

Nina en Tanja zijn bovendien niet de enigen met dit verhaal. Een bij ons gekende school telde in september 35 leerlingen die geen boeken konden bestellen bij de leverancier dit schooljaar omdat er nog onbetaalde rekeningen van vorig jaar zijn. Tel daar nog eens 25 leerlingen van dezelfde school bij die nog geen bestelling deden bij de boekenfirma. Omdat het te duur is? Omdat gezinnen onvoldoende digitaal geletterd zijn? Wie zal het weten.

Het is niet zo dat ouders in armoede niet willen betalen voor het onderwijs van hun kind. Tanja geeft zelf aan wat voor haar en haar dochter het verschil zou kunnen maken.

'Ik zou willen dat de school zelf de boeken aankoopt via die website en dat ik aan hen kan terugbetalen, in stukjes die voor mij wel haalbaar zijn. Ik vind het zo erg voor mijn dochter, maar ik zie geen andere oplossing. Nog liever zou ik hebben dat de school alles weer gewoon regelt zoals vroeger: toen mochten we gewoon langsgaan op school en daar de boeken kopen - of zelfs huren. Als het niet lukte om in één keer te betalen, was het geen probleem om in stukjes terug te betalen. Mijn dochter was dan tenminste in orde.

'Op de website van de firma waar schoolboeken besteld worden staat in het klein geschreven staat dat je in stukken kan betalen. De enige optie is echter om in drie schijven te betalen, wat voor mij nog veel te duur is. Waarom kijken ze niet hoeveel mensen kunnen betalen per maand?'

Tanja ziet het goed. Er bestaat geen allesomvattende oplossing voor dit schoolboekenprobleem. Lokale besturen doen soms inspanningen om te helpen via de OCMW's, maar dat is geen structureel antwoord. De verantwoordelijkheid voor het feit dat er tot vandaag nog steeds kinderen zonder schoolboeken op school zitten, ligt dan ook niet bij één partij.

Wie zich op het domein onderwijs waagt, moet ook zijn verantwoordelijkheid opnemen.

De school heeft een rol te spelen, door bijvoorbeeld meer inspanningen te doen om iedere leerling van schoolmateriaal te voorzien. Maar ook de boekenleverancier, want wie zich op het domein onderwijs wil wagen, moet zijn verantwoordelijkheid nemen. Ook in een commerciële setting. Tenslotte ook de minister, die een ondersteunend kader kan voorzien waarbinnen scholen en commerciële onderwijsactoren moeten handelen.

De onderwijskoepels en -netten kunnen scholen stimuleren om hier gepast beleid rond te voeren. Onderzoek toont keer op keer aan dat de ongelijke kansen hardnekkig zijn in ons onderwijs, en deze boekenhistorie maakt dit nog eens extra zichtbaar in de klas. Welke gevolgen heeft dit voor deze leerlingen? Welke impact heeft dit op hun schoolcarrière, op hun studiekeuze en hun motivatie? Of hun zelfvertrouwen? Op hun vertrouwen in onze maatschappij?

Mijn nieuwjaarswens voor 2019, beste minister, onderwijsverstrekker, boekenleverancier, is dat elke leerling op 1 september 2019 met het nodige schoolmateriaal aan het schooljaar kan beginnen. Zodat de toekomstige onderzoeken effectief verbeterde gelijke onderwijskansen in Vlaanderen kunnen aantonen. We hebben nog enkele maanden om daarvoor samen oplossingen te zoeken. Laat dat ons goede voornemen zijn, want onderwijs kan en moet een verschil maken in de strijd tegen armoede.

Jullie oogappels, 8 januari 2019

De betrokkenen wensen anoniem te blijven. Deze nieuwjaarswens werd geschreven vanuit het Netwerk tegen Armoede op basis van een getuigenis bij een vereniging waar armen het woord nemen, en wordt gesteund door volgende organisaties: Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV), Vrij CLB Netwerk (VCLB), Welzijnszorg vzw (WZZ),

Netwerk tegen Armoede (NtA), Steunpunt Mens en Samenleving (SAM), Vlaamse Vereniging Steden en Gemeenten (VVSG)